

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” _____ 202__ р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за магістерською програмою професійного спрямування
Управління діяльністю банків на фінансовому ринку
на тему: «Управління депозитними ресурсами банку»

Виконавець:
студентка 6 курсу ЦЗФН
Козачинська Дар'я Андріївна

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Гаркуша Юлія Олександрівна _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Достатня за обсягом та належним чином збалансована за строками ресурсна база банківських установ є важливою передумовою отримання прибутку, підтримки на достатньому рівні ліквідності та довіри з боку учасників фінансового ринку. Стійкість фінансових ресурсів забезпечує розширенню можливостей банків у наданні фінансових послуг та задоволенні поточних та інвестиційних потреб усіх представників бізнесу у додаткових фінансових ресурсах. Міжнародний досвід доводить, що достатність банківських ресурсів, збалансованість їх за строками є фактором економічного розвитку та зростання.

Особливості управління депозитними ресурсами банку є науковими інтересами вітчизняних та зарубіжних вчених. Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених питанню розвитку банківської системи в цілому та діяльності банків на ринку банківських послуг, залишаються невирішеними певні аспекти, особливо в період невизначеності та нестабільності, коли економічні закони не діють в повній мірі. Значна кількість наукових робіт науковців присвячена управлінню депозитними ресурсами банку, серед яких можна виділити: В.В. Коваленко, Є.В. Жовтун, Т.М. Повод, А.М. Герасимович, О.В. Лисенок, І.І. Д'яконової, І.О. Буднік, Н.П. Дребот, Р.А. Герасименко, Н.В. Тарасевич, І.М. Мельникової, М.В. Олексенко, О.В. Золотарьової, С.М. Еш, Я.Я. Пушак, Н.В. Шевченко, Р.М. Опальчук, Н.П. Невгад.

Мета дослідження – удосконалення теоретичних і методичних основ управління депозитними ресурсами банку.

Відповідно до мети дослідження було сформульовано **завдання**:

- дослідити теоретичну сутність депозитних ресурсів банку;
- охарактеризувати методи залучення депозитних ресурсів банку;
- вивчити систему управління депозитними ресурсами банку;
- проаналізувати джерела формування депозитних ресурсів вітчизняних банків;
- провести дослідження стану вітчизняного ринку депозитних послуг;
- оцінити депозитної діяльності АТ КБ «Приватбанк»;
- сформувати модель впливу факторів на обсяг строкових депозитів фізичних осіб;
- визначити шляхи удосконалення управління депозитними ресурсами банку.

Об'єктом дослідження є механізм управління депозитними ресурсами банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи управління депозитними ресурсами банку.

Методологія дослідження. У кваліфікаційній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: метод наукових абстракцій, методи аналізу та синтезу, метод кореляційно-регресійного

аналізу, метод порівняння, табличний метод, індукції та дедукції, метод коефіцієнтів та методи графічного зображення, статистичні методи.

Інформаційна база дослідження становить нормативно-законодавчі акти України, які регулюють діяльність банків, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності банківських установ, офіційних статистичних збірників.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що теоретично-методичні положення кваліфікаційної роботи доведено до рівня конкретних пропозицій, придатних для практичного використання. Впровадження цих розробок у практику дозволить підвищити рівень управління депозитними ресурсами банку.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна магістерська робота є самостійно виконаним дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів досліджень. Основні теоретичні та методологічні положення магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та були схвалені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні виклики та сталий розвиток економіки і бізнесу» (м. Запоріжжя, 2024 р.) та на XIV Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління» (м. Полтава, 2024 р.).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (62 найменування) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінок. Основний зміст викладено на 82 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 30 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи управління депозитними ресурсами банку**» досліджено теоретична сутність депозитних ресурсів банку; розглянуті методи залучення депозитних ресурсів банку, виділено систему управління депозитними ресурсами банку. У другому розділі «**Оцінка сучасного стану ринку депозитних послуг в Україні**» проаналізовано джерела формування депозитних ресурсів вітчизняних банків; оцінено розвиток вітчизняного ринку депозитних послуг; охарактеризовано депозитної діяльності АТ КБ «Приватбанк». У третьому розділі «**Шляхи удосконалення управління депозитними ресурсами банку**» сформовано модель впливу факторів на обсяг строкових депозитів фізичних осіб; виділені напрями удосконалення управління депозитними ресурсами банку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки:

1. Банківські ресурси – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, виражених у грошовій формі, що перебувають у розпорядженні

банку та використовуються у процесі банківської діяльності для виконання функцій банку та проведення банківських операцій.

Залучений капітал банку формується шляхом акумуляції вільних грошових коштів юридичних та фізичних осіб шляхом виконання депозитних операцій та є основним джерелом формування банківських ресурсів, оскільки переважна більшість банківських операцій проводиться саме за рахунок залученого капіталу.

2. Для забезпечення оптимальних обсягів та структури депозитних ресурсів, а також рівня витрат за власними зобов'язаннями банки застосовують різноманітні інструменти та методи акумуляції коштів, які класифікуються як цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Механізм використання цінових методів передбачає використання відсоткової ставки за депозитами як основного важеля у формуванні конкурентних переваг у процесі залучення вільних грошових коштів учасників грошового ринку.

Нецінові методи передбачають використання різноманітних інструментів заохочення клієнтів, що безпосередньо не пов'язані зі зміною рівня відсоткових ставок за депозитами.

3. Метою банківського менеджменту у сфері управління зобов'язаннями банку є залучення потрібного обсягу коштів за найменшою ціною для фінансування активних операцій банку і запланованому обсязі.

Система управління депозитними ресурсами банку включає такі основні елементи: побудова динамічних рядів окремих видів депозитних ресурсів; структурна оцінка залучення депозитних ресурсів відповідно до ступеня затребуваності; оцінка ступеня стабільності депозитів; оцінка клієнтської бази; структурна оцінка залучення депозитних у розрізі строків

4. З 2019 р. рівень заощаджень населення має від'ємне значення, адже зростання реальних доходів населення (з урахуванням інфляції) у 2019-2020 р. сповільнилося, що зумовило витрачання вже сформованих накопичень.

З 2014 по 2024 рр. розмір середньої заробітної плати в Україні змінювався під впливом факторів як соціально-економічних так і політичних. Не зважаючи на постійний ріст заробітної плати вираженої в національній валюті, купівельна спроможність населення за деякі період навпаки знижувалася. Хоча у 2023 р. темп зміни заробітної плати є позитивний, однак виражений у еквіваленті іноземної валюти становить лише 3,9%, порівняно з 17,5% у грн.

За 2023 р. капітальні інвестиції підприємств рекордно зросли на 53,1%, що свідчити про адаптацію до умов дії військового стану та надходження міжнародної допомоги, спрямованої на відновлення економічної діяльності та відсутністю альтернативних напрямків розміщення коштів.

5. Сповільнення темпів росту депозитного портфеля банків спостерігалось у 2014 р. (0,8%), 2018 р. (3,8%) та у 2021 р., коли темп зростання залишків на рахунках також призупинився та дорівнював 11,6%. Причинами негативної тенденції стали такі фактори як соціально-політична криза, початок збройної агресії, загострення у Керченській протоці та світова

пандемія. На початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. в умовах невизначеності спостерігався відтік коштів з депозитних рахунків, однак вже через деякий час знову відновся приріст, а в цілому за рік депозитні портфелі банків зросли на 25,9%. У 2023 р. позитивний ріст зберігся на рівні 26,5%. Зростання даного показника у період нестабільності можна пояснити девальвацією національної валюти перерахунок депозитів у іноземній валюті у гривневу позицію та надходженням міжнародної допомоги на відновлення економічних потужностей.

За досліджуваний період кардинально змінилася структура портфеля депозитів банків у розрізі строків погашення, зокрема частка депозитів на вимогу зросла з 30,7% у 2013 р. до 67,4% у 2023 рр. На такий результат впливають як соціальна нестабільність, макроекономічна ситуація, зниження доходів населення, а також зниження відсоткових ставок за депозитами. Низький рівень строковості зобов'язань банківських установ у поєднанні зі зростанням питомої ваги депозитів до запитання формують ризики ліквідності для банківської системи, а структура зобов'язань робить систему вразливою до криз ліквідності.

6. За оцінкою діяльності АТ КБ «Приватбанк» за період 2017-2023 рр. спостерігається постійне збільшення обсягів залучених коштів, однак темп зростання за період був різний. На зміну темпу зростання вплинули як девальвація національної валюти та перерахунок депозитів в іноземній валюті за новим курсом, а також пристосування банком до нових умов та активної позиції на ринку банківських послуг.

У структура депозитних ресурсів не є оптимальною, структура клієнтської бази також потребує відповідних управлінських рішень, на що вказують результати розрахунку показників, які не відповідають нормативному значенню.

7. На обсяг залучених строкових депозитів фізичних осіб, впливає ряд факторів, які характеризують основні напрями банківської діяльності та складні взаємозв'язки між ними, а також макроекономічні показники. З нашої точки зору до таких факторів відносяться: облікова ставка НБУ з врахуванням економічного лагу (9 міс.); інтегральна ставка за строковими депозитами фізичних осіб; відсоткові ставки за строковими депозитами фізичних осіб у нац. вал.; курсові очікування домогосподарств; інфляційні очікування домогосподарств; дохідність ОВДП. Проведений кореляційний аналіз показав, що існує сильні зв'язки між обсягом строкових депозитів і більшістю запропонованих факторів впливу.

8. Однією з причин відволікання коштів від банківської системи є зберігання їх у вигляді готівкової іноземної валюти. Такі тенденції характерні для періоду нестабільності та невизначеності, в періоди розгортання інфляційних процесів, за умов відсутності альтернативних напрямків збереження вартості заощаджень з причин не достатнього розвитку фондового ринку.

Починаючи з 2022 р. обсяг купленої готівкової іноземної валюти у фізичних осіб менший, ніж обсяг проданої фізичним особам. Фактично значна

частина іноземної валюти знаходиться поза грошовим обігом. Рекордний попит на іноземну валюту спостерігається протягом 2024 р., коли за 10 місяців було продано населенню 21 млрд. дол. США, а повернулося до банків лише 59% від цієї суми, а саме 12,4 млрд. дол. США.

З метою удосконалення управління банківськими депозитними ресурсами необхідно:

- Зростання банківських депозитів на сьогодні відбувається в умовах відсутності альтернативних напрямів інвестування, адже в умовах нестабільності в повній мірі не функціонує фондовий ринок, низька ефективність небанківських фінансових посередників та відсутність системи страхування їх вкладів, що потребує системних заходів з боку держави та дозволить залучити готівкові заощадження поза обігом до фінансового ринку.

- У процесі акумуляції вільних коштів на грошовому ринку банкам необхідно активно застосовувати нецінові методи, а саме: поліпшення рівня обслуговування; розвиток фінансового консалтингу; впровадження додаткових видів безкоштовних послуг, програм лояльності тощо.

- На рівні банків на постійній основі підвищувати якість обслуговування, враховуючи тенденції діджиталізації банківської діяльності, зокрема активно розвивати інтернет-банкінг та мобільні додатки.

- Якісно проводити оцінку депозитних ресурсів та клієнтської бази, вживаючи заходів для оптимізації їх структури та обсягів.